

ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН,
УПРАВЛІННЯ І БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи студентів

з дисципліни ЦІНОУТВОРЕННЯ

для студентів	2 курсу 1 курсу за скороченим терміном навчання
підготовки	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
спеціальності	051 – Економіка
освітньо-професійної програми	Економіка підприємства і бізнес-аналітика
факультету	Міжнародних економічних відносин, управління і бізнесу

Хмельницький – 2024 р.

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Ціноутворення» підготовки фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти спеціальності 051 - Економіка

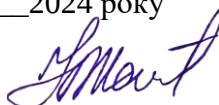
РОЗРОБНИКИ: Мєшкова-Кравченко Н.В., старший викладач кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки.

Рецензент: Олійник Н.М., доцент кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки, к.т.н., доцент.

Затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та економічної безпеки

Протокол № 1 від « 02 » 09 2024 року

В.о. завідувача кафедри

Наталія ШАНДОВА

УЗГОДЖЕНО:

З НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИМ ВІДДІЛОМ

Реєстраційний номер № 55/031-04.09.2024

ВСТУП

Якісні зміни в економіці в сучасних умовах пред'являють особливі вимоги до рівня компетентності фахівців різних рангів. У зв'язку з цим особливого значення набуває підготовка майбутніх фахівців, що глибоко розуміють теорію сучасної економіки та вміють ефективно використовувати отримані знання на практиці.

Метою навчальної дисципліни «Ціноутворення» є формування розуміння основних засад розрахунку цін, аналізу ціноутворюючих чинників, здатності приймати рішення щодо розробки цінової політики та стратегії підприємства.

Самостійна робота студентів направлена на розвиток пізнавальної самостійної діяльності студентів по опануванню знаннями дисципліни, а також на розвиток їх ініціативи та відповідальності.

Мета самостійної роботи – формування у студентів здатності самостійно мислити; оволодіти базовими поняттями, опанувати новітніми теоретичними підходами до здійснення ефективної діяльності підприємства та прикладним інструментарієм оцінки результативності функціонування підприємства на такому рівні, щоб після закінчення навчання можна було на високому професійному рівні вирішувати проблеми, пов'язані з підвищенням ефективності діяльності підприємства, приймати зважені рішення, спрямовані на посилення конкурентних позицій підприємства.

Самостійна робота студентів з даного дисципліни передбачає опрацювання лекційного матеріалу, самостійне вивчення окремих теоретичних питань тем дисципліни, виконання індивідуальних робіт, що є обов'язковими видами самостійної роботи студента.

При виникненні складностей при опрацюванні зазначених теоретичних питань, студент отримує необхідні консультації у викладача-лектора під час проведення індивідуально-консультаційних занять. Виконання *індивідуальних робіт* контролюється викладачем, що проводить практичні заняття. ***Варіанти обираються за списком студентів у групі.*** Контроль за опрацюванням теоретичних питань, що виносяться на самостійний розгляд, здійснюється шляхом тестування на практичних заняттях та включення цих питань до завдань рубіжної контрольної роботи (поряд з теоретичними питаннями, що розглядаються під час лекцій); оцінюванням результатів опрацювання матеріалу лекцій в системі Moodle, оцінювання виконання індивідуальних робіт.

Види обов'язкової самостійної роботи, форми контролю та оцінка в балах наведені в таблиці 1.

Окрім обов'язкових передбачаються вибіркові види самостійної роботи: - участь у конференціях, підготовка наукових публікацій. Також враховується при оцінюванні активна участь студента у всіх видах робіт при вивченні дисципліни. Види вибіркової самостійної роботи, форми контролю та оцінка в балах наведені в таблиці 2.

1. ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Таблиця 1

Обов'язкова самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
1	Теоретичні основи ціноутворення Ціна як інструмент економіки. Суть процесу ціноутворення. Основні концепції ціноутворення	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	1
2	Види та склад цін Види цін залежно від типу ринку. Система цін в умовах ринку. Склад та структура ціни.	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	1
3	Чинники, що впливають на ціноутворення Система факторів ціноутворення. Витрати виробництва як основа формування ціни. Чинники, що впливають на цінову чутливість споживачів. <i>Індивідуальна робота 1. Формування собівартості як фактор ціноутворення.</i>	14	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle, оцінювання індивід. роботи	1 10
4	Методи ціноутворення Класифікація методів ціноутворення. Витратні підходи. Ринкові методи. Нормативно-параметричні методи.	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	2
5	Маркетингові стратегії ціноутворення Класифікація цінових стратегій залежно від рівня цін. Види цінових стратегій залежно від характеристик покупців. Види цінових стратегій залежно від рівня конкуренції. Цінові стратегії на основі матриці «ціна-якість». Оцінювання і вибір цінової стратегії підприємства. <i>Індивідуальна робота 2. Вибір цінової стратегії.</i>	14	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle, оцінювання індивід. роботи	1 10

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
6	Ціноутворення у різних сферах Ціноутворення в промисловості. Ціноутворення на ринку споживчих товарів. Ціноутворення на ринку транспортних послуг. Тарифи на комунальні послуги. Ціноутворення в сільському господарстві.	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	1
7	Ціноутворення у сфері зовнішньоекономічної діяльності Види цін, що застосовуються у зовнішньоекономічній діяльності. Особливості формування цін на експортну та імпорتنу продукцію. Врахування в цінах умов доставки.	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	1
8	Державне регулювання процесів ціноутворення Основні методи державного регулювання цін. Прямі та непрямі методи державного регулювання цін і умов їх застосування. Методи антимонопольного цінового контролю	12	тестування на практ. заняттях, опрацювання лекційного матеріалу в системі Moodle	1
Разом		100		28

Таблиця 3

Вибіркові види самостійної роботи

Види самостійної роботи	Рекомендована література	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальна кількість балів
- активна робота під час лекцій, практичних занять, консультацій		протягом семестру		10
- участь у конференціях	Наукові публікації, інформація про діяльність підприємств		публікація	10
- підготовка наукових публікацій				10
Всього балів за вибіркові види самостійної роботи				max10

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 1. ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ЯК ФАКТОР ЦІНОУТВОРЕННЯ.

Варіант 1.

Завдання.

На підприємстві виробляють два види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 20% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: заробітній платі робітників; витратам на матеріали. Порівняти ціни визначені при застосуванні різних баз розподілу витрат.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	10000	20000	
2. Змінні витрати, усього, грн.,	20100	42000	
у т.ч. – на заробітну плату робітників	3500	8000	
- на матеріали	16600	34000	
3. Загальні постійні витрати, грн.			55000

Варіант 2.

Завдання.

На підприємстві виробляють два види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 12% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: витратам на матеріали; змінним витратам. Порівняти ціни визначені при застосуванні різних баз розподілу витрат.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	20000	5000	
2. Змінні витрати, усього, грн.,	42000	20500	
у т.ч. на матеріали	34000	8500	
3. Загальні постійні витрати, грн.			55000

Варіант 3.

Завдання.

На підприємстві виробляють два види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 10% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: заробітній платі робітників; змінним витратам. Порівняти ціни визначені при застосуванні різних баз розподілу витрат.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	10000	5000	
2. Змінні витрати, усього, грн.,	20100	20500	
у т.ч. – на заробітну плату робітників	3500	12000	
3. Загальні постійні витрати, грн.			55000

Варіант 4.**Завдання.**

На підприємстві виробляють два види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 20% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: витратам на матеріали; змінним витратам. Порівняти ціни визначені при застосуванні різних баз розподілу витрат.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	10000	20000	
2. Змінні витрати, усього, грн.,	20100	42000	
у т. ч. на матеріали	16600	34000	
3. Загальні постійні витрати, грн.			55000

Варіант 5.**Завдання.**

На підприємстві виробляють два види продукції. Розрахувати ціну одиниці кожного виробу витратним методом, при рентабельності 16% до повної собівартості й розподілі постійних витрат пропорційно: заробітній платі робітників; витратам на матеріали. Порівняти ціни визначені при застосуванні різних баз розподілу витрат.

Вихідні дані

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
1. Обсяг виробництва, штук	20000	5000	
2. Змінні витрати, усього, грн.,	42000	20500	
у т.ч. – на заробітну плату робітників	8000	12000	
- на матеріали	34000	8500	
3. Загальні постійні витрати, грн.			55000

Методичні рекомендації

Розрахунки оформити у форматі таблиці як продовження вихідних даних. Баз розподілу застосувати в залежності від умови завдання.

Таблиця**Рішення завдання**

Показники	Виріб А	Виріб Б	Усього
4. Постійні витрати, грн.			
а) розподіл пропорційно заробітній платі робітників			
б) розподіл пропорційно витратам на матеріали			
в) розподіл пропорційно змінним витратам			
5. Повна собівартість, грн.			
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі робітників			
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали			
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам			

6. Повна собівартість одиниці продукції, грн.			
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі робітників			
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали			
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам			
7. Прибуток на одиницю продукції, грн.			
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі робітників			
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали			
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам			
8. Ціна одиниці продукції, грн.			
а) при розподілі постійних витрат пропорційно заробітній платі робітників			
б) при розподілі постійних витрат пропорційно витратам на матеріали			
в) при розподілі постійних витрат пропорційно змінним витратам			
9. Відхилення максимального значення ціни товару від мінімального, %			

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА 2. ВИБІР ЦІНОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Визначити, чи вигідно виробнику зменшити ціну на товар на 100 грн. Необхідно проаналізувати показники: виручка від реалізації та прибуток.

Вихідна інформація

Показник	Варіант				
	1	2	3	4	5
1. Ціна товару, грн.	2800	3000	2200	2600	2500
2. Обсяг продажу, тис. штук	1,8	1,5	1,6	1,7	1
3. Повні витрати, тис. грн.	4500	4000	3000	3800	2300
4. Співвідношення між постійними та змінними витратами	25 : 75	18 : 82	22 : 78	24 : 76	20 : 80
5. Показник еластичності попиту від ціни	-1,6	-1,7	-1,8	-1,5	-1,5

Методичні рекомендації

Необхідно розрахувати виручку від реалізації (ВР) і прибуток (П) після і до зміни ціни:

$$BP = C \times O,$$

$$\Pi = C \times O - B_{зм} \times O - B_{пост},$$

де C – ціна одиниці продукції, грн.;

O – обсяг продукції в натуральному виразі;

$B_{зм(o)}$ – витрати змінні на одиницю продукції, грн.;

$B_{пост}$ – витрати постійні за період, грн.

При розрахунку можливого обсягу продукції при зміні ціни необхідно врахувати наведений коефіцієнт еластичності від цін.

Коефіцієнт еластичності (Е)

$$E = \frac{\Delta O / O_1}{\Delta C / C_1}$$

де ΔO – зміна обсягу продукції

O_1 – обсяг продукції до зміни ціни

ΔC – зміна ціни

C_1 – ціна базового варіанта.

На основі порівняння показників виручки від реалізації та прибутку зробити висновки щодо доцільності зміни ціни.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

а) основна (базова)

1. Ціни і ціноутворення : підручник / за ред. А.В. Непрана, І.А. Дмитрієва. Харків : ПП Іванченка, 2024. 446 с.
2. Матвєєва Н.М., Серьогіна Д.О., Жовтяк Г.А. Ціноутворення ; навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 135 с.
3. Бучнів М.М. Маркетингове ціноутворення : навч. посіб. Київ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 134с.
4. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О., Косенко О.П., Матросова В.О., Кобелєв В.М. Ціноутворення на міжнародному ринку: конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 39 с.

б) додаткова

5. Букало Н.А. Маркетингова політика ціноутворення : курс лекцій. Луцьк : ВНУ імені Лесі Українки, 2023. 96 с
6. Колесников О.В. Ціноутворення ; навч. посіб, Київ : Центр учбової літератури, 2019. 156с.
7. Корієв В.Л., Корецький М.Х., Дадій О.І. Маркетингова цінова політика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с
8. Круш П.В. Ціноутворення : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського : Політехніка, 2019. 291 с.
9. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с.
10. Макаренко Н.О., Лищенко М.О. Маркетингове ціноутворення. Теоретичні основи : навч. посіб. Буринь : ПП «Буринська районна друкарня. 2020. 129 с.
11. Окландер М. А., Чукурна О. П. Маркетингова цінова політика: підручник. Київ: Центр учбової літератури. 2020. 284 с.
12. Останкова Л., Літвінов Ю., Літвінова Т. Ціноутворення в умовах ринку: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 400 с.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
14. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
15. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
16. Про ціни та ціноутворення: Закон України від 21.06.2012 р. № 5007- VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
17. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>
18. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.2091 р. № 1023-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
19. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>